



יוסף גרביצקי

יוסף גרביצקי, כתב ה"היינט" הפולני, הוזמן לעמוד בראש הסוכנות החדשה. "יוסף כתב לי" מספר יוסטמן, "וביקש ממני לעלות ארצה ולהצטרף ל'פלקור'. ב-1934 עליתי והפכתי לסגנו". במקביל נפתח בלונדון סניף מרכזי של "פלקור". הנציג הישראלי שם, משה פרלמן, הפך אחרי קום המדינה לדוברו של בן גוריון ומנהל לשכת העתונות הממשלתית.  
מן הארכיון:

ירושלים כ"ט תמוז תרצ"ד 12.7.1934  
לכבוד מר משה שרתוק, כעת בלונדון.  
אני מודה לך על מכתבך הקצר מאנגליה, אולם אתה רק גירית את תאבוני והשארתי רעב... אני מצרף פה ארבעה בוליטינים של "פלקור" אשר הופיעו בזמן היעדרך. כפי שתוכח מורגש בהם היעדרך במידה די

# "פלקור"

## סיפורה של

## סוכנות הידיעות של הסוכנות היהודית

### אלישבע איילון

פלקור — פלסטיין קורספונדנט. סוכנות ידיעות של הסוכנות היהודית. סבב חיפושים קדחתני בתקווה למצוא חומר ארכיוני בנושא זה, הותיר אותי עם חמישה תיקים מהארכיון הציוני המרכזי בירושלים, תחת השם הרלוונטי — "פלקור". לרוב הכילו התיקים חילופי מכתבים פנימיים בענייני תקציב, מאזנים שנתיים מעורערים וכדומה.

יצאתי לסבב חיפושים נוסף, קדחתני ומאכזב לא פחות, הפעם בקרב אנשים שנטלו חלק במערכת או בשוליה וזוכרים מה היתה "פלקור", איך קמה, כיצד תיפקדה ואיך "נפלה". אלה העלו בידי, אפשר לומר, שכרי חרט. דהיינו, שני אנשים בלבד, שידעו לספר את סיפור המסגרת ה"פלקוריאני".

גבריאל צפרוני, אחד מוותיקי העתונות העברית ובאותם ימים כתב עתון "הבוקר" ויהושע יוסטמן, כיום יו"ר המועצה לביקורת טרטים ומחזות ובזמנו איש "פלקור" מספרים: פלקור פעלה בין השנים 1934-48. הסוכנות קמה על רקע משפט רצח ארלוזורוב בשנת 1934.

סט"א — סוכנות טלגרפית ארץ-ישראלית, שהיתה חלק מיט"א (JTA — Jewish Telegraphic Agency) סוכנות ידיעות כלל עולמית שזוהתה כפרודיוויזיוניסטית — היתה סוכנות הידיעות המקומית היחידה שסיקרה את המשפט. הסוכנות היהודית סברה, כי הנאשמים הערבים היושבים על כס הנאשמים הם רוצחי של ארלוזורוב (דעה שביט המשפט דחה). סט"א סיקרה את המשפט בהתאם לרוח שאפיינה את הרוויזיוניסטים. דוד בן גוריון — מנהיג ציוני עולה בימים ההם — הבין שכדי לתת משקל נגד, כדי להזין את העתונות היהודית בעולם בגירסת הסוכנות, צריך להקים סוכנות ידיעות שתשרת את ההנהגה הציונית שבשליטת מפא"י.

וכך אמנם היה. הסוכנות היהודית בירושלים הקימה את "פלקור". בהתחלה השתייך הגוף החדש למחלקת העתונות הכללית של הסוכנות. מאוחר יותר הפרידו בין השתיים, ועל מחלקת הידיעות מונה ישעיהו קלימוב. בראש שני הגופים עמד משה שרתוק, מנהל המחלקה המדינית דאז.

"אבל", אומר יוסטמן, "בארץ לא הייתה בעיה של דעת קהל. החשוב היה להעביר ידיעות ומסרים לגולה."

מן הארכיון:

ידיעות אופייניות מאוקטובר 1940:

הנאצים מאיימים על פורטוגל בגלל הפליטים — 16.10.1940

רוסיה לא תקבל רופאים מנושלים מסלובקיה — 15.10.1940

רב צבאי ראשון באמריקה — 7.10.1940

החיילים היהודים ברומניה לעבודת כפייה — 16.10.1940

מינויים יהודים בצבא אפריקה הדרומית — 7.10.1940

לכאורה נדמה, שהפעילות הסתעפה ו"פלקור" הפכה להיות סוכנות ידיעות מרכזית וחשובה. "למעשה", אומר צפרוני, "את רוב העבודה כאן בירושלים עשה עתונאי אחד מפורסם מאוד באותם ימים, ג'וליאן מלצר. זה היה אחד מכתבי התוף הבולטים ביותר בעולם האנגלו-סכסי. הוא היה למעשה הכל. הוא רשם את כל הידיעות ושלה אותן לחור"ל, כשבסך הכל נמשכה הפעילות בערך שעתיים בכל יום, כלומר פעילות מצומצמת למדי."

יוסטמן לעומתו זוכר, ש"בכל יום, 20 שעות ביממה לפחות נשלחו מברקים לכל העולם. אני זוכר איך בזמן המאורעות, ב-1936, טלגרפו כל הזמן המון ידיעות על הנעשה כאן."

מן הארכיון:

מכתב של י. גרביצקי מ-15.8.1934, אל חברי הנהלת הסוכנות, לרגל הופעת הבולטיין מס' 50 של "פלקור" מסכם את הפעילות:

במשך חמישה חודשים של קיום סוכנות הידיעות הזאת הוצאנו חוץ מ-50 הבולטיינים הרגילים בידיש, המופיעים פעמיים בכל שבוע, גם 23 בולטיינים מיוחדים, שהיו מוקדשים לעניינים מסויימים. (בתוך זה 19 בולטיינים עם דו"ח מלא ממשפט ארלוזורוב. לפני שבועות אחדים התחלנו להוציא את הבולטיינים של "פלקור" גם בשפה הגרמנית — הופיע עד עכשיו 7 גיליונות).

הבולטיינים עם הידיעות של "פלקור" נשלחים ליותר מ-200 עתונים יהודיים המופיעים בארצות שונות בכל קצות תבל. במשך זמן קיומו הקצר רכש לו "פלקור" — אפילו לדברי העתונות הרוויזיוניסטית המתקיפה אותו לעיתים די תכופות — עמדה חשובה וניכרת בכל העתונות היהודית בעולם.

הידיעות של "פלקור" נדפסות בקביעות בכל העתונים היהודיים בידיש ובשפות הלוועזיות כמעט בלי יוצא מן הכלל (חוץ מהעתונים הרוויזיוניסטים הרשמיים והעתונות האנטי-ציונית, אשר אליהם אין אנו שולחים ידיעות).

מתוך העתונים המתקבלים אצלנו קבענו שלמעלה ממאה עתונים יומיים ושבועונים בשפות השונות מפרסמים את הידיעות של "פלקור". במקרה של מאורעות חשובים, יוצאים מן הכלל, אנו מוציאים לעתונות היהודית הגדולה בפולניה ובאמריקה גם ידיעות טלגרפיות.

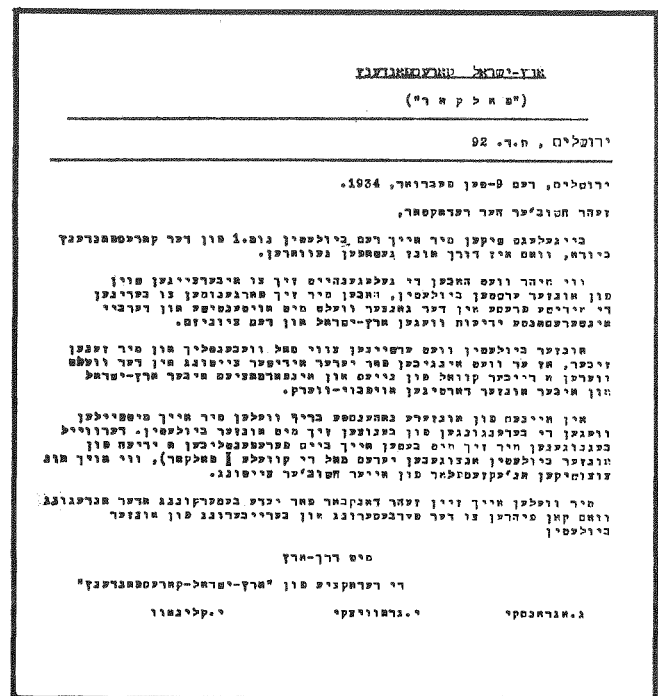
ביחס לדבר אחד, התחרות הצמודה שניהלו פלקור וסט"א על אמינות וסקופים, מסכימים יוסטמן וצפרוני זה עם זה.

"התחרות לא היתה קלה", אומר יוסטמן, "שכן 'פלקור' לא עמדה

רצינית. בבולטיין 39 תראה כעין קומפוזיציה שלי בקשר עם שובו של המופתי. אני מקווה שכיוונתי לדעתך והתאמתי את הדברים לכיוון כללי שבו אנו הולכים במשך כל הזמן בעניין היחסים המפלגתיים במחנה שכנינו. אני חושב שאקבל מאתך בימים האלה ידיעות יותר מפורטות על סידור ענייני הסוכנות הטלגרפית שלנו בלונדון. בן גוריון הודיע לי אתמול שהוא מחכה עם התחלת הפעולה אך ורק לידיעות ממך מלונדון. כמו כן הנני מקווה שלא תעזבני לגמרי בעבודתי ב"פלקור" ושתשתדל עד כמה שהדבר הזה יהיה באפשרותך לשלוח לי אי אילו דברים פיקטיים שאוכל לנצל אותם בבולטיינים שלנו. בעיקר הייתי מאוד מבקש למסור לי איזה דברים מאחורי הקלעים של ביקור ידינו עבדאללה בלונדון ותוצאות הביקור הזה. — — — הבולטיין האנגלי הראשון של "פלקור" יופיע כנראה כבר בראשית השבוע הבא. באחי בדברים עם הראלי וגם עם אגרונסקי, שקיבל על עצמו את עריכת הבולטיין האנגלי בזמן היעדרך. כשרק יופיע הבולטיין האנגלי מובן שאשלחו אליך.

שלך בידדות והערצה  
יוסף גרביצקי

"פלקור" הזינה לא רק עתונות יהודית בחוץ לארץ שהדיפסה בקביעות ידיעות שלה, כמו: "היינט" — וארשה; "די צייט" — לונדון; "ידישה רונדשאר" — ברלין; "דער פריינד" — מקסיקו; "לייבור פלסטיין" — ניו יורק; "אויקלט" — קלח; "קומי עורי" — אמסטרדם. היא הזינה גם את העתונות העברית בארץ, את ה"פלסטיין פוסט", את "דבר", את "הארץ" ואחרים.



אחד הבולטיינים הראשונים של "פלקור" — בידיש

— "פלקור" שימשה גם כאמצעי הסוואה במאבק בבריטים. מה שהסוכנות לא רצתה לומר בשמה, היו לעתים מעבירים במברקים תחת השם "פלקור". כך נטלה הסוכנות ידיה מאחוריות לאותה אינפורמציה. — סט"א, למשל, היתה מפרסמת באהדה רבה ידיעות בדבר גיוס מוצלח של שוטרים בריטים לארץ ישראל. "פלקור" לא היתה מעבירה כלל ידיעות מסוג זה. אבל כשציר בריטי בפרלמנט הודיע, שהצליח גיוס שוטרים בריטים ועכשיו ידעו לרסן את הפורעים הערביים, "פלקור" היתה ממהרת לפרסם ידיעה בנדון.

— כאשר העיד ז'בוטינסקי בפני "ועדת פיל" בלונדון נגד החלוקה, העבירה סט"א את עדותו בתמצית. גם "פלקור" העבירה, אבל לא את העדות, אלא שאלות מכשילות שהציגה לו הועדה.

בכלל, עם הרוויזיוניסטים היה ל"פלקור" ולגרביצקי סכסוך מתמיד. אורי צבי גרינברג, שכתב ב"מאמענט" הוורשאי, הצליף בגרביצקי בכל פעם שהזכירו. הוא כינה אותו ביידיש "דאס גראווענדע גראוויצקאלע" — כינוי שאי אפשר כלל לתרגמו לשום שפה אחרת. בכינוי היתה טמונה מנה גדושה של בוז, משהו כמו ה"גריוויצקאלע החמקמק".

ברמה נאותה. לסט"א היה מנגנון ותיק בתוספת מאזן פיננסי חיובי ממקורות לא ציוניים, שלא היה ל"פלקור"; אי אפשר לומר ש"פלקור" היתה סיפור הצלחה. היא מילאה תפקיד מסוים, מגמתי וכך גם התייחסו אליה, כאל כלי ביטוי לעמדתה של הסוכנות היהודית. יש שראו אותה בסך הכל כמס שפתיים ולא יותר. אבל אי אפשר לומר שהיתה מיותרת, או לא אמינה. עובדה שעתונים רבים עבדו אתה. התחרות עם סט"א הכריחה אותה להיות אמינה.

הידיעות, אומרים צפרוני ויוסטמן היו נכונות, אבל לא תמיד העבירו את כל התמונה.

דוגמאות:

— ביחס לתכנית החלוקה — דיווחי "פלקור" היו ברוח אוהדת, לפי הקו של בן-גוריון ושרתוק, והתעלמו מעמדת השוללים, ביניהם מראשי תנועת העבודה, חבריו להנהגה של בן-גוריון. זה שיחרר קודם את מסקנות "ועדת פיל", כדי לעשות תעמולה נגד לוחמי החלוקה. בעניין הזה עשתה "פלקור" את מה שעשתה ככורח. היא לא חשבה על אמינות (ראה למטה).

## ההדלפה הגדולה של "פלקור"

לגורל וחשבותי כי כבר אי אפשר למנוע את הפרסום. נשארה השאלה הפנימית. טרם הספקתי למסור את הדבר לחברי ההנהלה וכבר מחר בבוקר יקראו אתו בעתונות. נענית להצעת אליעזר [קפלן] שנכנס את חברי ההנהלה מיד.

אולם אחרי הישיבה עלה על לבי חשש שהכריע אצלי את הכף. אמרתי לעצמי שאם יתפוצץ בארץ משהו במשך הימים הקרובים, לפני התאריך המיועד לפרסום רשמי — בין אם יפול הדבר בהשפעת הפרסום שלנו ובין אם יבוא כתוצאה מהמתחיות הכללית — תתלה הממשלה את הקולר בנו, ותטען שמצדה נעשו כל ההכנות לעמוד בפרץ החל מיום ד' בערב, אולם אנו דחקנו את הקץ וגרמנו לכך שהאסון מצא אותה בלתי מוכנה.

טילפנתי איפוא ל"פלטין פוסט" לגנוז את הידיעה, וגרביצקי סידר זאת עם "דבר" ו"הארץ". העתונים כמו ממש, אך הקשחנו לבנו כלפיהם.

שבתי טבת, בספרו "הקרע הנוער" (עמ' 213-214), מספר כי בן-גוריון חשש שהבריטים ירתעו ברגע האחרון מפרסום הד"ח, המציע ליהודים מדינה עצמאית (אם כי זעירה) בארץ ישראל. כדי להעמידם בפני עובדה הדליף את תוכנו, שאותו קיבל באמצעות שרת, ל"פלקור". הוא גרם בכך להפתעה וכעס, בעיקר של המנהיג הציוני הבכיר, ד"ר חיים ויצמן. האם ההדלפה סייעה או לא? — לא ברור. ב-7 ביולי 1937 פרסמה ממשלת בריטניה את הד"ח.

לא פעם שימשה סוכנות "פלקור" כאמצעי הדלפה למטרות חוץ, פנים, או שתיהן גם יחד. כך היה גם בתחילת יולי 1937, כש"ועדת פיל" עמדה לפרסם את הד"ח שלה על חלוקת הארץ, ובן-גוריון, י"ד הנהלת הסוכנות היהודית, פרסמו ברבים לפני הזמן באמצעות פלקור. ב-4 ביולי 1937 כתב משה שרת (אז שרתוק) בירושלים לדוד בן-גוריון בלונדון, שהוא הופתע לגלות את כל הד"ח ב"מברק מרעיש ומפוצץ של 'פלקור', המוסר את העניין על קרבו ועל כרעיו." הוסיף שרת:

הרגשתי מיד שנפל דבר חמור מאוד. לא ראיתי דרך לעכב את הפרסום. כי מברקי "פלקור" מתקבלים ישר למערכות. זאת אומרת כי בשעה שהגיע המברק לידי כבר ראו אותו לפחות חצי תריסר אנשים בכל אחת משלוש המערכות; "פלטין פוסט", "דבר", ו"הארץ". יתר על כן, המברק נשלח לווארשה ולניו יורק וכדאי נתפרסם גם בלונדון — כך שיט"א תוכל לטלגרף עליו בארץ ואז יגיע הדבר ל"הבוקר" שאין לנו השפעה עליו. אבל חרדתי מאוד לתוצאות הפרסום בארץ. הייתי בטוח שהדבר יקניט וירגיז במידה עצומה את הממשלה — אותה ממשלה שאנו עדיין זקוקים לה ותלויים בה, בייחוד לקראת הימים הבאים עלינו. לה תהיה זו סטירת לחי מחפירה — שערוייה מאין כמוה. היא יודעת היטב כי "פלקור" ואנחנו היינו הך. אשר ליתר הצדדים — הרי הערבים יראו בזאת את כי החלוקה היא תכנית יהודית, והיהודים יאמרו כי פרסום הדבר על ידי "פלקור" פירושו שהיה משא ומתן בענין החלוקה בין הסוכנות והממשלה. אף על פי כן, נכנעתי בראשונה

THE EVENTS IN PALESTINE

A Day-By-Day Chronicle

(Palcor Agency Special Reports)

-----  
This is the eighth of the daily records of events in Palestine to be issued by the Palestine Correspondence Agency (Palcor), Jerusalem, and covers the period from May 9 (afternoon) until May 12 (noon).

Saturday, May 9. Afternoon.

In the course of the defence of Hassan Sidky Dajani and Saleh Abdu today, against a charge of circulating manifestoes, various Arab leaders including Acuni Bey Abdul Hadi endeavoured to show that the proclamations calling for non-payment of taxation was not agitation but expressed the general Arab opinion. Judgment was deferred until Wednesday.

Mr. M. Shertok was today received by the High Commissioner for a prolonged conversation.

"Palcor" learns that a battalion of infantry, a company of the Royal Tank Corps and some armoured cars will arrive in Palestine on Monday in order to reinforce the garrison. The report that these troops have been sent by air is not true.

Dr. Weizmann is leaving for London tomorrow on the s.s. "Marianne Pasha."

Tonight's official communique reports that the situation is generally quiet, and there are no special incidents to report.

Sunday, May 10. Morning.

During the night Arabs set on fire haystacks in the fields near Herzlia and Benjamin. Otherwise the situation was quiet. Jewish schoolchildren's customary bonfires on the eve of Lag be'Omer were cancelled by order of the Vaad Leumi.

The High Commissioner, accompanied by Mr. Spicer, the Inspector-General of Police, today left for Haifa and the Emek in order to visit the places where fields had been set on fire and trees uprooted, particularly the Ain Harod complex and the Balfour Forest where incendiarism had occurred several times. Mr. Shertok, who went to Haifa to see off Dr. Weizmann, will meet the High Commissioner in the Emek.

A special issue of the Palestine Gazette contains an order by the Colonial Secretary empowering the High Commissioner to impose collective punishments on a number of villages as well as on the municipal area of Jenin where car traffic to Haifa has frequently been interrupted by mobs.

ג. שירות החדשות מתפוצות הגולה ברדיו ירושלים. שירות זה עומד עתה להתרחב גם על ידיעות מחיי היישוב וכן מתנהל משא ומתן בינינו ובין לשכת המודיעין הממשלתית על הקמת מדור חדש במסגרת השעה העברית ברדיו ירושלים, שיהיה מכוון במיוחד ליהדות הגולה.

בשים לב להחלטות ההנהלה הציונית עומדת השאלה: או להכניס לתקציבה את ההוצאות "פלקור" בסך 1,200 לא"י לשנה, או להפסיק את עבודת "פלקור" לחלוטין, כי אין לדעתי כל אפשרות לקצץ עוד יותר את השירות הטלגרפי לחו"ל, הבולע את החלק הארי של ההוצאות, וכן אי אפשר לקיים את השירות לעתונות ארץ ישראל ולרדיו ירושלים מבלי לקיים את השרות לחו"ל. אני מבקש מאת ההנהלה לראות את העניין הזה כרחוק ולהחליט עליו במשך הימים הקרובים ביותר.

גרביצקי

ל"פלקור" לא היתה אף פעם יוקרה גדולה, אומר צפרוני, "ושנת 1945 עוד הורידה אותה. זה התחיל כבר ב-1936, כשהמאורעות בארץ משכו את תשומת לבו של העולם וכתבי חוץ החלו לזרום לכאן. אבל ב-1945, עם תום מלחמת העולם השנייה והתגברות המאבק היהודי, זרמו לארץ מאות כתבי חוץ. בזמן ש"פלקור" שלחה ידיעות שאף אחד לא התייחס אליהן ברצינות, שלח כתב ה"ניו יורק טיימס" בארץ אלף מלים ביום. ה"ניו יורק הרלד טריביון", ה"דיילי טלגרף" ואחרים לא מצאו עוד טעם באינפורמציה המוגבלת והמכוונת של "פלקור".

"עתונות יהודית, בידיש, כמעט לא היתה. פולין לא היתה, אירופה היהודית לא היתה, היידיש כמעט שנעלמה, ורק עתונים נידחים עוד השתמשו בשירותי 'פלקור', שלא הצליחה לחדור לעתונות הזרה." "ירידתה של 'פלקור' נמשכה מספר שנים", אומר יוסטמן, "שנים של גוויעה עד ימי הקמת המדינה." ומשקמה המדינה ובוטלו מוסדות שונים שהתאימו רק לתקופת "המדינה שבדרך", בא הקץ גם על קיומה של סוכנות "פלקור".

דוגמה לידיעה של "פלקור" משנת 1941 - "ועקיצה" לסט"א בצדה

היתה גם בעיה תקציבית. צפרוני ויוסטמן זוכרים שניהם את המצוקה. המסמך הבא, מאת גרביצקי אל חברי ההנהלה מיום 7.3.1941, נותן תמונה מקיפה:

ביום ג' הודיעה לי הגזברות, כי קיבלה הוראה מאת ד"ר א. שמורק, בתור גזבר ההנהלה הציונית, להפסיק את כל התשלומים על חשבון תקציב "פלקור", משום שההנהלה הציונית החליטה שלא להמשיך - במצבה הכספי הנוכחי הקשה - לשאת בעול ההוצאות של "פלקור", מתוך הנחה, כי ההוצאות האלו צריכות להתכסות מכספי הסוכנות היהודית. לאחר דין ודברים הסכים ד"ר שמורק לשלם מכספי ההנהלה הציונית לעובדים, המקבלים את משכורתם מתוך תקציב "פלקור", עבור החדש שעבר בלבד. כל תשלומים נוספים אחרים להוצאות "פלקור" - לא יעשו על-ידי ההנהלה הציונית. כן הודיע ד"ר שמורק, כי הוא ידרוש מאת הנהלת הסוכנות היהודית לסדר את עניין התקציב של "פלקור" תוך שבוע ימים, ולא - ישלח הודעות פיטורין לעובדים המקבלים את משכורתם על חשבון "פלקור" וגם יפסיק את התשלומים עבור הטלגרמות. מהו התקציב של "פלקור" בשעה זו?

מראשית שנת התקציב הנוכחית, 1 באוקטובר 1940, עד סוף ינואר 1941, כלומר במשך 4 חודשים, הגיעו ההוצאות של "פלקור" בירושלים לסך 278 לא"י. מזה ההוצאות לטלגרמות לחוץ בארץ במשך 3 חודשים - 41 לא"י. לפי זה יוצא שתקציבה השנתי הכללי של "פלקור" גיעה השנה ל-1,500 לא"י. מתוך זה יש לנכות את ההכנסות מתוך דמי החתימה של העתונים בארץ עבור השרות של "פלקור". יוצא אפוא שהגרעון גיעה השנה לסך 1,200 לא"י. מהו היקף פעולתו של "פלקור עכשיו"?

שירות הידיעות של "פלקור" מתחלק ל-3 שטחים עיקריים:

- א. שירות הידיעות לחו"ל, המורכב משירות טלגרפי ומשירות בדואר אוויר באמצעות בוליטינים בשפה האנגלית.
- ב. שירות הידיעות לעתונות ארץ ישראל מתפוצות הגולה ועל חיי התנועה הציונית בחו"ל. שירות זה, שעליו חתומים כל העתונים מלבד "המשקיף", מכניס לנו כ-30 לא"י לחדש מתוך תשלומי העתונים.

# לא נתקבלה החלטה על ארץ-ישראל

ברדיו תשובתו על הויכוח הכללי בשאלות הנהלת המלחמה, הזכיר הנר אמ' מטעם הועד הפועל של המפלגה נואל ביוקר, את ענין ארץ-ישראל, ואמר: "שלא כממשלת וישי אנו עומדים באמונה על המנדט הארצישראלי, שקבלנו על עצמנו". אגרת הברכה מאת הועד הפועל של הסתדרות העובדים הכללית בארץ-ישראל, אלה, שנקראה בוועידה, נתקבלה על-ידי הצירים בתשואות.

לונדון, 5 (מאלקור). בוועידה השנתית של מפלגת העבודה הבריטית שנערכה אתמול בלונדון, לא נתקבלו כל החלטות בשם שאלה, לרבות שא-לת ארץ-ישראל. הוועידה הסתפקה הפעם באישור שני התזכירים בדבר הנהלת המלחמה ובדבר משרות הש-רום, שהוגשו לה על-ידי הועד הפועל של מפלגת העבודה. (ידיעות סט"א בענין זה לא היתה נכונה. - המערכת).

דות הגועו מלשבת

דיבורים (7). קצת שלום" ניתן על ידי הנשיא עתונאים. הנשיא לא הביא עמו הצעת שלום, והו-גדמנית היא האח-תנאי שלום. לשא-הוא, שמר וינאנט ומאי שלום. הרשה ציטטה ישורה -

## על "פלקור", סט"א ו-ס.י.י.

ב-24 בספטמבר 1945, חודשים אחדים לאחר תום מלחמת העולם השנייה, דנה ועדת התגובה (קודמתה של ועדת העורכים) בנושא הסוכנויות הטלגרפיות היהודיות. בימים ההם היו שלוש סוכנויות כאלה: סט"א, "פלקור" וסוכנות הידיעות היהודית (ס.י.י.). אש וגופרית לרוב הוטחו בסוכנות האחרונה. הדברים מובאים להלן, ותוך כדי כך יוכל הקורא ללמוד גם על דרכי פעולתה של סוכנות "פלקור".

סידור טכני חיוני מאוד, שיש לסט"א. סט"א מעבירה את ידיעותיה במין מכשיר הדומה לטלפרינטר ישר לבית מרקוני בלונדון, המשרד אותן לארץ ישראל ולשאר ארצות. מכשיר זה חסר ל"פלקור" — ובשל כך חל לעתים קרובות איחור רב בשיגור הידיעות. אתן לכם דוגמה על דרכי עבודתה של "פלקור" בלונדון. ביום אחד נתפרסם ב"טיימס" מאמר חשוב על ענייני ארץ-ישראל. ביקרתי בבוקר במשרדי הסוכנות היהודית ברח' גרייט ראסל, ושם היתה תכונה רבה סביב המאמר. היה בדעתי לטלגרף את תמציתו לעתוני אך חשבתי בלבי ש"פלקור" בוודאי תמסור אותו — ובכן למה לי הטירחי? עליתי בשעה 11 למשרד "פלקור" ונוכחתי לדעת, לגודל תמהוני, שהודס לא ידע עדיין כי הופיע מאמר כזה. ועוד דוגמה מאלפת: בהיותי בלונדון נודע לי, ש"פלקור" לא שילמה לחברת הטלגרף "אימפריאל" את המגיע לה במשך שנתיים — אך ורק ובשל הרשלנות של קופת הסוכנות היהודית. סבורני שתצדקו אם תדרשו מהמחלקה המדינית או מ"פלקור" שיחול מיד תיקון במצב העניינים.

ד. פינס: ראוי שנזמין לשיבה את גרביצקי, קלינוב וגיוף ונאמר להם על עצמותינו, ואם הדבר לא יועיל — נטלגרף יחד לשתוק.

א. דיסנצ'יק: אפשר לעשות זאת, אבל איני מבין מה ההתרגשות: כלום תפקידו הוא לזרז סוכנויות של ידיעות?  
הצעת פינס מתקבלת.

ד. פינס: חוזר על הצעתו להודיע ל-ס.י.י. על הפסקת השירות החל מה-1 באוקטובר.

א. דיסנצ'יק: אפשר לקבוע במכתב כמועד אחרון את ה-1 באוקטובר, אך למעשה עלינו להפסיק את השירות עוד הלילה. אם הדבר רע, הרי שאין לסבלו אפילו יום אחד.

א. רמבה: חוזר על הצעתו — להתרות תחילה.

י. פינקלשטיין: מצטרף לדעת דיסנצ'יק.

ד. פינס: אם הכל מצטרפים — הייתי יכול גם אני להצטרף, אך רוצה הייתי לראות מי יהיה העתון הראשון שיפר את ההסכם עד ה-1 באוקטובר.

בעד הצעת רמבה — 1; בעד הצעת פינס — 6; בעד הצעת דיסנצ'יק — 1.

מחליטים: כל עתון בפני עצמו ישלח ל-ס.י.י. הודעה על הפסקת פרסום הידיעות, ומלבד זאת יישלח מכתב על ידי ועדת התגובה, בשם כל העורכים.

את המברקים בקבלתם מן הדואר. י. הפטמן: מציע — לשם בהירות — לסיים תחילה את הויכוח על ס.י.י.

א. דיסנצ'יק: מציע להודיע ל-ס.י.י. שמבטלים את שירותה החל מהאחד באוקטובר — ולהפסיק את פרסום ידיעותיה עוד הערב.

י. רמבה: יש מכל מקום, לנהוג בנימוס מסוים. אין עונשים אלא אם כן מזהירים. מוטב שנשלח ל-ס.י.י. מכתב בו נציין, שהמערכות מודאגות מהידיעות הבלתי מדויקות והמכשילות ונתרה, שאם תוך עשרה ימים לא יחול תיקון — יפסיקו כל העתונים את השירות.

מ. מדזיני: בהיותי בלונדון נודע לי בדרך מקרה עצם קיומה של סוכנות זו, ועד מהרה עמדתי על דרכה. השתוממתי מאד כשקראתי באחת מכתבותיה, ש"כל העתונות הבריטית עוקבת בהתעניינות אחרי מהלך הכינוס הציוני בלונדון." לא דוכים ולא יער. העתונות הקדישה לכל היותר 30 שורות לכל הכינוס כולו. איני מבין מה הניע את הכתב הלונדוני לשלוח מברק כזה — אם הוא שלח אותו. נפגשתי עם כתב זה — ז. דורפון. שאלתי: הרי פלקור וסט"א תופסות את כל הידיעות — ובכן מה נשאר לך לטלגרף? הוא השיב: "פלאטקעס" [רכילות]. המשכתי לשאול: מה טיבה של סוכנות זו? דורפון: קודם כל — היא אינה סוכנות ידיעות של הקונגרס היהודי העולמי. אני: ובכן מהי? הוא: הדבר פשוט: ליצחקי בירושלים יש ידיעות, לזליגסון בניר-יורק יש ידיעות, ולי יש ידיעות מאירופה. החלטנו להצטרף יחד כי ראינו, שאם בארץ ישראל מתחילים שני עתונים לקנות ידיעות מאחת הסוכנויות, מיד מחריים מחזיקים אחרים גם שאר העתונים — ואפשר להרוויח יפה. קיצורו של דבר: הם יוצרים ידיעות. למעשה אין לו לדורפון זה שום מקור מוסמך לשאיבת ידיעות. כל האפרט של ס.י.י. בלונדון אינו אלא דורפון עצמו. דומני, כי חיטול השירות של ס.י.י. הוא חובה אלמנטרית.

קודם כל — אם אנו נזקקים לשירותה, הרי אנו משפילים את כבודנו בעיני שלוש הברנשים האלה עצמם. ראוי לייחד את הדיבור גם על המנגנון ועל סדר העבודה של "פלקור" בירושלים ובלונדון. בשל קימוץ של מה בכך — בשל מאה לירות הדרושות לשכירת נער שליח — מתאחרות לפעמים ידיעות חשובות.

מנהל המשרד בלונדון הוא הודס — איש בא בימים וחלש. למעשה נעשית העבודה על ידי בחורה בשם גולדשמידט, שהיא מוכשרת ומסורה מאד, אך המעמסה המוטלת עליה אינה לפי כוחותיה. זאת ועוד: חסר לו ל"פלקור"

י. הפטמן: בזמן האחרון רבו סוכנויות הידיעות, והעתונים נזקקים לכולן, אך הנה יש ביניהן כאלה הנותנות כ"סחם" "ידיעות" שאינן מעלות ואינן מורידות ולפעמים גם ידיעות בלתי נכונות ומכשילות. סוכנות הידיעות היהודית כבר הכשילה אותנו כמה וכמה פעמים. יש לה כנראה סופרים זריזים, היודעים ל"שער" השערות עתונאיות, אך אינם מתיחסים בכובד ראש אל עבודתם ואל העתונות. דוגמה מובהקת לדרכה של סוכנות זו היא ה"ידיעה" על הפקודה לגרש את היהודים מהמחנות, שניתנה כביכול על ידי השלטונות האמריקאיים. לימים הוסיפה ס.י.י. שהידיעה נתאשרה על ידי מקור רשמי — עד שהתברר לבסוף, כי הכל להד"ם. החובה לשמור על כבוד העתונות ועל מהימנותה מחייב אותנו לדון ברצינות בבעיה זו ולהסיק את המסקנות הדרושות.

י. פינקלשטיין: הייתי מציע שנדון על בעיה זו באופן כללי, היינו על הסוכנויות. תכופות השמענו זה בפני זה תלונות גם על סט"א ופלקור. כשעלתה בשעתו על הפרק שאלת מהימנותה של ס.י.י. צריך אני להודות, ש"דבר" הרחיק ראות בעניין זה והמסקנה שלו היתה נכונה; אילו נתקבלה כאן, יכולים היינו אז לחסל את ס.י.י. מיד. עכשיו מתחרט "הארץ", על שלא נקט אף הוא עמדה זו. מי שהרבה לקרוא את הידיעות של ס.י.י., רואה בנקל, שאין להם טעם וריח של ממש. הגיע אפוא הזמן שנפסיק כולנו את שירותה. מוטלת עלינו אחריות ציבורית רבה כלפי קוראינו. כשבאה סוכנות זו לעולם אמרו לנו, כי עומד מאחוריה הקונגרס היהודי העולמי, וכי כל העניין אינו אלא מין נדיבות מצד ד"ר נ. גולדמן. בן-שבע נתברר, כי לא מניח ולא מקצתיה. שאלנו פעם את בא כוח ס.י.י. בירושלים, ש. יצחקי, מניין הוא מקבל את ידיעותיו. תשובתו היתה הססנית ולא הניחה את הדעת. גם מדזיני, ברנשטיין ורזנבלום, שחזרו זה עתה מלונדון, אומרים כי יש להתחסס בהסתייגות רבה למקורות הידיעות. נשים איפוא קץ לשירות זה — מתוך הסכם. דן פינס: לנו היה ברור: אם בראש סוכנות זו עומדים ויליאם צוקרמן, דורפון ויצחקי, הרי אפילו אם ידיעותיהם תורה קדושה — יש להיזהר בהן.

י. פינקלשטיין: גם על סט"א, להבדיל, יש לנו טענות. ניסוח הטלגרמות לא תמיד מדויק ולפעמים מתעורר הרושם, כאילו הן מפורסות במקצת. דרישתנו צריכה להיות — שייגשו לנו, מלבד הנוסח העברי, גם את המקור כצורתו —